

Plats: Via videolänk

Protokoll

Närvarande:

Thomas Elmqvist (ordförande)
Erik Ahlgren
Anna Mia Ekström
Maria Eriksson Baaz
Katarina Gidlund
Anders Olofsgård
Lennart Olsson
Sharon Rider
Thomas Wågberg

Övriga närvarande:

Anders Troedsson, UD
Andreas Admasie, Sida/FORSK (protokoll)
Michaela Lundell, Sida/FORSK
Lisa Román, Sida/FORSK

Göran Holmqvist, avdelningschef,
Sida/HUMASIEN
AnnaMaria Oltorp, enhetschef, Sida/FORSK

Mötets öppnande

Ordförande Thomas Elmqvist öppnade mötet.

Då det inkommit föreslag på revideringar av föregående sammanträdes protokoll beslutades det att en ny version skickas till rådets ledamöter för justering via mail.

Föredragningslistan godkändes. Det beslutades att frågan om mångfald i rådets sammansättning, med medskick av Maria Eriksson Baaz via mail, avhandlas vid nästa sammanträde, och att rådet även för en intern diskussion inför detta.

Ledamöter anmälde inget jäv i förhållande till enskilda punkter på föredragningslistan.

Information från Sida och forskningssamarbetet

Chefen för avdelningen för Asien, Mellanöstern och humanitärt bistånd, Göran Holmqvist, sammanfattade aktuella frågor för Sida generellt; och chefen för enheten för forskningssamarbete (FORSK), AnnaMaria Oltorp, berättade om nyheter för forskningssamarbetet specifikt.

Frågor som avhandlades var bl a det demokratiuppdrag regeringen har gett Sida; relationen mellan bistånd och migration som debatteras alltmer frekvent; och den volatila situation som råder runtom i världen i allmänhet, och i Sidas samarbetsländer i synnerhet. Rådet informerades också om Sveriges stöd till COVAX-initiativet.

Från FORSK informerades rådet om det fortsatta arbetet med akademisk frihet, som bl a sker inom ramen av demokratiuppdraget, och som även har ett ursprung i rådets diskussioner. Utmaningar inom området sker nu också i en rad samarbetsländer, och frågan blir således alltmer aktuell.

Rådet informerades också om ett möte som hållits mellan FORSK och EU-kommissionens nya enhet för vetenskap, teknologi, innovation och digitalisering, som ligger under kommissionens generaldirektorat för internationella partnerskap (IntPa). Ett gemensamt intresse för samverkan finns, bl a då IntPas enhet, liksom FORSK, har ambitionen att arbeta med kapacitetsbyggnad inom forskning.

FORSKs enhetschef meddelade även rådet att dess nästa sammanträde blir det sista hon medverkar i, då hon lämnar FORSK för att tjänstgöra som biståndsråd på ambassaden i Bangkok.

I diskussionen som följde lyftes bl a vikten av en bredare syn på jämställdhet, som också inkluderar frågor som rör diskriminering och intersektionalitet.

Frågan om digitalisering lyftes också, apropå diskussionen med IntPa, och det påpekades att denna agenda inte endast bör reflektera ett västerländskt synsätt och logik. FORSKs enhetschef aviserade en fortsatt diskussion på ämnet, där enheten hoppas kunna dra på den expertis som finns inom rådet.

Situationen i Myanmar, och dess effekt på det svenska biståndet diskuterades. Rådet informerades om de omställningar Sida gör, som dock inte innebär en minskning av volymer. Det påpekades från rådet att forskningssamarbetet bör skyddas också i problematiska kontexter, bl a då det, genom de internationella nätverk som skapas, kan skydda forskare i samarbetsländerna och samtidigt ha demokratifrämjande aspekter.

Strategidiskussion

Under denna programpunkt fortsatte diskussionen om en ny strategi för forskningssamarbetet. Ett mycket preliminärt utkast till nytt strategiunderlag i enlighet med Sidas mall diskuterades, i avvaktan på formell anvisning från Regeringskansliet.

Rådets ordförande noterade att det tidigare beslutats om att en gemensam arbetsgrupp för rådet och KUF bildas, för att uppta diskussioner när UD:s anvisningar utfärdas. Denna arbetsgrupp består av Thomas Elmqvist, Ingrid Öborn, Anna Mia Ekström, Maria Eriksson Baaz, Tomas Sundnes Drønen, Ola Olsson, Erik Ahlgren och AnnaMaria Oltorp.

Under denna punkt informerade också Anders Troedsson rådet om [ett regeringsbeslut om anvisningar väntades ske innevarande veckan](#) ~~den kvarstående processen runt framtagandet av anvisningarna på UD.~~

I diskussionen påpekades det att det i Sidas underlag hade varit bra att lyfta tidigare konkreta framgångar som forskningssamarbetet lett till; pandemins inverkan och de ökade behoven av resurser och innovativa lösningar som nu finns; samt de strategiska fördelar forskningssamarbetet innebär för Sveriges relationer med samarbetsländerna.

Det påpekades att tolkningen av innovationsmålet bör förstås i bl a termer av hållbarhet och i att hantera utmaningar, och det noterades att begreppet inom forskningssamarbetet förstås brett. Denna förståelse innefattar sociala innovationer och forskningens nyttiggörande – där också forskningskommunikationen är en viktig del. I detta sammanhang påpekades det dock också att även termen nyttiggörande kan tolkas som insnävande, om man tänker på innovation som också kan syfta till att destabilisera strukturer och röra om, t ex i frågor som rör intersektionalitet. Det uttrycktes en önskan om att även den aspekten innefattas i förståelsen av begreppet.

Det påpekades att referenser till Agenda 2030 kan tolkas som ett uttryck för kortsiktighet, givet forskningens längre tidshorisont och att en eventuell strategi är tänkt att gälla fram till 2028.

Skrivningar runt det bilaterala forskningssamarbetet diskuterades också, och det påpekades att dessa kan utvecklas för att innehålla en diskussion om en utökad roll för svenska universitet. Synpunkten att en större del av medel kan kanaliseras genom svenska universitet framfördes. I den diskussionen noterades det dock också att Sida måste beakta vikten av ett lokalt ägarskap hos universiteten i samarbetsländerna, och att synen i samarbetsländerna snarare är att en alltför stor del av forskningsmedel redan går genom institutioner i det globala nord. Det påpekades att det ibland finns en tendens att samarbetspartner i Sverige får ett alltför stort inflytande, och att Sidas insisterande på lokalt ägarskap har bidragit till att göra samarbeten mer jämlika och har varit viktigt.

Problematiken runt internationella utlysningar som är stängda för forskare i samarbetsländerna diskuterades också, och att den problematiken kunde vara något som diskuteras i underlaget. Det föreslogs att man kan diskutera problemet i underlaget, och Sidas arbete för att åstadkomma förändring på det området. I det sammanhanget påtalades också problemet med att många länder ser till sina egna hus genom att fokusera på att forskare från det egna landet gagnas, och den spänning som finns mellan det intresset och det mer altruistiska.

Andra konkreta förslag som framfördes var att i underlaget inkludera en diskussion runt unga forskares underordning i den akademiska hierarkin på/i samarbetsuniversiteten/länderna; samt svenska universitets möjligheter att bidra med de system för grants management som utvecklats.

Till sist beslutades det att AnnaMaria Oltorp och Erik Ahlgren blir sammankallande för den gemensamma arbetsgruppen med KUF, och att ett sammanträde planeras någon gång i maj, ~~under förutsättning att anvisningarna då har utfärdats.~~

Artikel och insändare

Under denna programpunkt diskuteras förslaget att rådet författar en artikel och/eller insändare, som diskuterades på föregående möte.

Diskussionerna handlade om bl a texten/texternas karaktär och innehåll; målgrupper; och huruvida de skulle undertecknas av rådet i sig, eller ledamöter i sina respektive individuella kapaciteter, samt möjligtvis andra forskare.

Det noterades att både en artikel riktade mot det vetenskapliga samfundet och en insändare riktad mot den svenska allmänheten hade diskuterats. Ämnen som nämndes inkluderade pandemins effekter, vaccinnationalism, klimathot, och biståndets (och forskningssamarbetets i synnerhet) roll som ett viktigt redskap att möta dessa globala utmaning; svenska universitet som en aktör för att bidra till en friare forskning globalt sett; samt en argumentation för ett icke-instrumentalt bistånd vilandes på solidariska principer, med historiska paralleller mellan dagens situation och den som rådde på 1900-talet (i vilken byggnaden av internationella institutioner baserade på internationell solidaritet ledde till en kontrast mellan århundradets första och andra hälft). De input-förslag som delats som underlag med rådet togs också upp, och Sverker Sörlins text om forskningspropositionen och akademisk frihet nämndes som en möjlig utgångspunkt.

Det uttrycktes delade meningar i lämpligheten att rådet står som avsändare; och huruvida en insändare i det sammanhanget kan uppfattas som opinionsdrivande eller folkbildande. Den diskussionen gällde också huruvida det kan sägas finnas forskning och värderingar som är helt fria från politik.

En lämplig tidpunkt för artikeln och/eller insändaren diskuterades också, och sommaren – i samband med DevRes-konferensen – och/eller hösten nämndes.

Sammanfattningen var att det tycktes finnas starkare stöd att gå vidare som individer, snarare än som Sidas vetenskapliga råd, och att det således var möjligt att bjuda in andra forskare att delta. Det beslutades att Lennart Olsson, Anna Mia Ekström, Maria Eriksson Baaz tar fram ett utkast till en svenskspråkig insändare.

I diskussionen om att genom en artikel i t ex *Nature* också vända sig mot det globala vetenskapliga samfundet, påtalades mervärdet i att Sidas vetenskapliga råd står som avsändare. Det noterades dock att ett sådant inlägg blir problematiskt ur mångfaldssynpunkt – givet rådets sammansättning – och således också trovärdighetsmässigt. Detta, beslutades det, kan lösas genom att artikeln medundertecknas med forskare ur samarbetsländer eller ett globalt konsortium. Det påpekades även att en sådan artikel bör skrivas från ett självkritiskt perspektiv, givet att problemen som påtalas även gäller rådet och Sida.

Det beslutades att Maria Eriksson Baaz tar fram ett första utkast för en sådan artikel, för delning med rådet. I själva skrivandet är hon behjälpt av AnnaMaria Oltorp och Lisa Román på FORSK, som kallar till ett inledande möte. Det konkreta innehållet beslutas av rådet.

Panel på DevRes-konferensen

Under denna programpunkt diskuterades utkast till text inför den panel på DevRes-konferensen som rådet har beslutat att anordna, samt deltagare till denna.

Michaela Lundell på FORSK presenterade texten, och noterade bl a frågorna om det globala ägarskapet samt hur man kan bidra som svensk forskare, som ställs i det. Behovet av att panelen är fokuserad betonades också, och att man således undviker att beröra för många frågor.

I diskussionen nämndes också lärdomarna från många decenniers forskningssamarbete; spänningen rörande ägarskapet som finns i samarbetena; samt den potentiella motsättningen mellan det kortsiktiga intresset att stödja den för tillfället bästa forskningen och det långsiktiga perspektivet att främja kapacitetsutveckling, som möjliga frågor att diskutera,

Förutom de deltagare som föreslagits i underlaget noterades det att det var att föredra att ta med ytterligare en representant från ett universitet i samarbetsländerna snarare än ytterligare en rådsledamot, samt att en jämn könsfördelning och balans mellan yngre och mer erfarna deltagare var viktig. En lista med förslag på namn genererades.

Det beslutades att AnnaMaria Oltorp och Michaela Lundell från FORSK tar fram ett förslag på ytterligare deltagare, och återkommer till rådets ordförande via mail.

Övriga frågor

Inför nästa möte är inte den inplanerade lunchen/mötet med Sidas styrelse bekräftad. Rådets sekretariat på FORSK kommer att följa upp frågan.

Vad gäller statssekreterare Janine Alm Ericssons eventuella medverkan går Anders Troedsson, UD, vidare med frågan och återkommer.

Det beslutades att rådet kommer att hålla två eller tre sammanträden under hösten, varav ett är ett internat. Rådets ordförande kommer att föreslå ett antal datum för ett möte i september, ett internat i slutet av oktober, och ett ytterligare sammanträde i början av december, och delge

dessa till rådets sekretariat på FORSK. Sekretariatet kommer sedan att skicka ut en Doodleundersökning med dessa alternativ till rådets ledamöter.

Till sist ställdes frågan om intressentmöten. Det noterades att sådana är tillänkta dels mellan rådet, KUF och det svenska forskningssamfundet i samband med DevRes, och dels med globala och regionala samarbetspartner. FORSKs strategigrupp diskuterar f nv detta.

Mötet avslutades